

ΓΝΩΜΗ της Ο.Κ.Ε.

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
“Πολιτισμός 2000-2006”

Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης -
Κ.Π.Σ. (vo. 11)

Αθήνα, 27 Μαΐου 2002

Διαδικασία

Η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.) ανέλαβε την έκδοση Γνώμης για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Πολιτισμός 2000 – 2006”, με βάση τα άρθρα 82 παρ. 3 του Συντάγματος και 4 του Ν. 2232/1994.

Η Ο.Κ.Ε. αποφάσισε την έκδοση Γνώμης για κάθε Επιχειρησιακό Πρόγραμμα για τρεις λόγους. Πρώτον, σύμφωνα με τον ιδρυτικό νόμο της Ο.Κ.Ε. ο μόνος τρόπος με τον οποίο μπορεί να εκφρασθεί επί διαφόρων κειμένων, όπως το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, είναι με τη διαδικασία που προβλέπει το άρθρο 2 του Ν. 2232/1994. Δεύτερον, η Ο.Κ.Ε. αναγνωρίζει ότι οι θέσεις που εκφράζονται στα διάφορα Επιχειρησιακά Προγράμματα και στο Συμπλήρωμα Προγραμματισμού, αποτελούν σημαντικές πολιτικές παρεμβάσεις, για τις οποίες απαιτείται και η άποψη της ελληνικής κοινωνίας - ανεξαρτήτως αν αυτές μπορούν να αλλάξουν - εφόσον έχουν συμφωνηθεί μεταξύ της Κυβέρνησης και της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τρίτον, η Ο.Κ.Ε. κρίνει ότι είναι απαραίτητες αυτές οι γνωμοδοτήσεις τώρα, για να έχει άποψη για τις αλλαγές που θα απαιτηθούν να γίνουν το 2003, στη διαδικασία της ενδιάμεσης αξιολόγησης του Κ.Π.Σ.

Η Ο.Κ.Ε. συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Επιτροπές Παρακολούθησης του Γ' Κ.Π.Σ. με τακτικό και αναπληρωματι-

κό μέλος και με σκοπό τη βελτιστοποίηση των θέσεων που θα εκφράσουν οι εκπρόσωποί της σε αυτές, έχει συστήσει ειδική Επιτροπή Επιστημονικής Στήριξης για το Γ' Κ.Π.Σ. με Πρόεδρο τον κ. **Δημήτρη Πολίτη** και μέλη τους κ. κ. **Χαράλαμπο Κεφάλια, Ρένα Κουμάντου, Κωνσταντίνο Κόλλια, Νικόλαο Λιόλιο και Παναγιώτη Αλεξόπουλο.**

Ειδικότερα για το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα “Πολιτισμός 2000-2006” συστάθηκε Επιτροπή Εργασίας με Πρόεδρο τον κ. **Νικόλαο Σκορίνη** και μέλη την κα **Ρέα Γκούβερη** και τους κ.κ. **Νικόλαο Γιατράκο, Ιωάννη Κορκόβελο, Ιωάννη Μίχα και Ιωάννη Παπαδημητρίου.** Στην Επιτροπή Εργασίας συμμετείχαν επίσης ως εμπειρογνώμονες οι κ.κ. **Λεωνίδας Παπαντώνης, Αθηνά Σχινά και Άρης Πλευράκης.** Τον επιστημονικό συντονισμό είχε η Επιστημονική Συνεργάτις της Ο.Κ.Ε. Δρ. **Ματίνα Γιαννακούρου.**

Η Επιτροπή Εργασίας ολοκλήρωσε τις εργασίες της σε τέσσερεις (4) συνεδριάσεις και το πόρισμά της συζητήθηκε στη συνεδρίαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της 20/05/02.

Στη συνεδρίαση της **27ης Μαΐου 2002**, στην οποία εισηγητής ορίστηκε ο κ. **Νίκος Σκορίνης**, η Ολομέλεια της Ο.Κ.Ε. ενέκρινε το κείμενο που ακολουθεί ως υπ' αριθμ. **74** Γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής.

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ανάπτυξη και Κοινωνική Συνοχή

Σε μία σύγχρονη δημοκρατική κοινωνία, η επιτυχία μιας στρατηγικής οικονομικής ανάπτυξης εξαρτάται, κυρίως, από τη συμμετοχή του συνόλου των κοινωνικών και οικονομικών δυνάμεων στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και τον έλεγχο όλων των απαραίτητων μέτρων πολιτικής. Η κοινωνική συναίνεση σε ένα σχέδιο οικονομικής ανάπτυξης προϋποθέτει ότι αυτό διέπεται από τις αρχές της άμβλυσης των οικονομικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Η μακροχρόνια και συνεπώς βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη δεν απαιτεί μόνο σεβασμό στο περιβάλλον και στις μελλοντικές γενιές, αλλά και άμβλυση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων, οι οποίες καθίστανται εφικτές σε ένα περιβάλλον οικονομικής ανάπτυξης και προόδου. Η εμπειρία έχει καταδείξει ότι η κοινωνική συναίνεση επί των προγραμμάτων οικονομικής ανάπτυξης αποτελεί την απαραίτητη προϋπόθεση για την υλοποίηση μακρόπνων αναπτυξιακών σχεδίων. Προσπάθειες επιβολής συνολικών ή επί μέρους οικονομικών μέτρων και πολιτικών που βρίσκουν αντίθετους τους κοινωνικούς εταίρους έχουν περιορισμένες πιθανότητες επιτυχίας.

Η πορεία της οικονομικής ανάπτυξης της Ελλάδος στο δεύτερο μισό του εικοστού αιώνα μπορεί να χαρακτηριστεί συνολικά ως επιτυχημένη όσον αφορά στην επίτευξη του στόχου της οικονομικής μεγέθυνσης (αύξηση του συνολικού και κατά κεφαλή ΑΕΠ). Η τελευταία δεκαετία έδειξε ότι οι κοινωνικοί εταίροι είναι σε θέση να συμβάλλουν ουσιαστικά στην επίτευξη εθνικών οικονομικών στόχων, όπως αυτόν της ένταξης της χώρας μας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση της Ευρώπης (Ο.Ν.Ε.).

Ο νέος στόχος, που πολύ σωστά πλέον τίθεται στη χώρα μας, **της σύγκλισης της**

οικονομίας μας με τις αναπτυγμένες οικονομίες των χωρών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης θα πρέπει να γίνει μέσα σε ένα πλαίσιο κοινωνικής συναίνεσης και αποδοχής, της οποίας ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της θα είναι και η άμβλυση των κοινωνικών και οικονομικών ανισοτήτων που δημιουργήθηκαν στην πορεία ένταξης της χώρας μας στην Ο.Ν.Ε. και όχι μόνο εξ αιτίας αυτής. Επίσης, η συμμετοχή της Ελλάδος στην Ενιαία Ευρώπη θα πρέπει να συμβάλει στην αναβάθμιση της δημοκρατικής λειτουργίας και της κοινωνικής δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, με απώτερο σκοπό τη μεγαλύτερη αποδοχή από τους λαούς της.

Γ' Κ.Π.Σ. και Κοινωνικός Έλεγχος – Συμμετοχή

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε για το νέο αναπτυξιακό σχέδιο της χώρας της περιόδου 2000-2006 δείχνει ότι η ελληνική πολιτεία αρχίζει να λαμβάνει υπόψη της την ανάγκη της συμμετοχής των κοινωνικών εταίρων στο σχεδιασμό του προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης της χώρας. Η συμμετοχή της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος (Ο.Κ.Ε.), με γνωμοδοτήσεις, στο στάδιο του συνολικού σχεδιασμού ήταν πολύ σημαντική (βλέπε παρακάτω το σχετικό μέρος), αλλά δεν της ζητήθηκε και η ανάλογη συμμετοχή στα επί μέρους (τομεακά) προγράμματα ανάπτυξης. Ενθαρρυντική, όμως, είναι η συμμετοχή της Ο.Κ.Ε. στην υλοποίηση αυτού του προγράμματος οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, που για πρώτη φορά καθιερώνεται και θεσμικά σε όλα τα επίπεδα (11 τομείς και 13 περιφέρειες). Το πιο σημαντικό από όλα είναι η καθιέρωση του δικαιώματος θεσμικού ελέγχου της διαδικασίας υλοποίησης αυτού του σχεδίου οικονομικής ανάπτυξης στο πλαίσιο των χρηματοδοτικών ενισχύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή όπως πλέον έχει καθιερωθεί να ονομάζεται του Γ' Κοινωνικού Πλαισίου Στήριξης (Κ.Π.Σ.).

Τα Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης είναι ολοκληρωμένα διαρθρωτικά προγράμματα οικονομικής ανάπτυξης και αποτελούν το βασικό εργαλείο της ευρωπαϊκής περιφερειακής και διαρθρωτικής πολιτικής. Χρηματοδοτούνται, κατά το ήμισυ, περίπου, από τα Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά Ταμεία και αποσκοπούν στη διεύρυνση των παραγωγικών δυνατοτήτων της οικονομίας και στην αποτελεσματικότερη λειτουργία των αγορών.

Το Γ' Κ.Π.Σ., που υλοποιείται στο διάστημα 2000-2006, έχει στόχο την οικονομική και κοινωνική συνοχή, με κύριες προτεραιότητες την ανταγωνιστικότητα, την απασχόληση, μέσω της ανάπτυξης του ανθρώπινου δυναμικού, το περιβάλλον και τη βιώσιμη ανάπτυξη, καθώς και την παροχή ίσων ευκαιριών. Η συμβολή των κοινωνικών φορέων στην υλοποίηση του Γ' Κ.Π.Σ., που αποτελεί τη σημαντικότερη ολοκληρωμένη αναπτυξιακή παρέμβαση για την Ελλάδα, τα επόμενα χρόνια, είναι επιβεβλημένη για τη διασφάλιση της ορθής και δημοκρατικής διαχείρισης και της αξιοποίησης των σημαντικότερων διαρθρωτικών, εθνικών και ιδιωτικών, πόρων που θα χρηματοδοτήσουν τα έργα του Γ' Κ.Π.Σ.

Ο σχεδιασμός του Γ' Κ.Π.Σ. έχει ενσωματώσει την εμπειρία της εφαρμογής των δύο πρώτων φάσεων διαρθρωτικών παρεμβάσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ε.Ε.) (Α' και Β' Κ.Π.Σ.) και των μεταβολών που συντελέστηκαν στο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον κατά τις φάσεις αυτές και συνοδεύθηκε από διεργασίες μεταρρύθμισης των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων, με στόχο τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εφαρμογής τους. Στο πλαίσιο αυτό, το Γ' Κ.Π.Σ. χαρακτηρίζεται από τη διαμόρφωση νέων κανόνων όσον αφορά στους στόχους παρεμβάσεων, τις κοινοτικές πρωτοβουλίες, τον προγραμματισμό των παρεμβάσεων,

καθώς και την εταιρική σχέση, την προσθετικότητα και αποτελεσματικότητα της εφαρμογής των διαρθρωτικών πολιτικών.

Οι Τοποθετήσεις της Ο.Κ.Ε. για το Σχέδιο Γ' Κ.Π.Σ.

Στην υλοποίηση του Γ' Κ.Π.Σ., υπάρχει, ιδιαίτερα, σημαντική ενδυνάμωση του ρόλου των κοινωνικών φορέων, μέσω της διεύρυνσης του ορισμού της εταιρικής σχέσης. Με τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων, στον ορισμό της εταιρικής σχέσης, εκτός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του κράτους-μέλους συμμετέχουν πλέον, οι περιφερειακές και τοπικές αρχές, οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς και άλλοι αρμόδιοι οργανισμοί, στις φάσεις σχεδιασμού, αξιολόγησης, παρακολούθησης και αποτίμησης κάθε δέσμης διαρθρωτικών παρεμβάσεων.

Στην Ελλάδα, η αναβάθμιση της συμμετοχής των κοινωνικών φορέων κατέστη εμφανής από τη φάση σχεδιασμού του Κ.Π.Σ., καθώς ακολουθήθηκε η πρακτική έκφρασης γνώμης από πλευράς της Ο.Κ.Ε., αλλά και μεμονωμένων κοινωνικών φορέων σε διάφορες φάσεις προετοιμασίας του Σχεδίου Περιφερειακής Ανάπτυξης (Σ.Π.Α.) 2000-2006. Στο πλαίσιο του θεσμού της Ο.Κ.Ε., οι οικονομικοί και κοινωνικοί φορείς είχαν την ευκαιρία να διατυπώσουν τις απόψεις τους και να εμπλακούν στις διαδικασίες κατάρτισης του Γ' Κ.Π.Σ., συμβάλλοντας ουσιαστικά στη διαμόρφωση προτάσεων, για τον προσδιορισμό των διαρθρωτικών παρεμβάσεων. Η Ο.Κ.Ε. έχει επανειλημμένα τοποθετηθεί, σχετικά με τις προκλήσεις-ευκαιρίες, που προκύπτουν από τη μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών Ταμείων και από την υλοποίηση του Γ' Κ.Π.Σ. μέσα από σειρά Γνωμών που έχει εκδώσει¹:

¹ Για το πλήρες κείμενο των Γνωμών, που έχει εκδώσει μέχρι σήμερα η Ο.Κ.Ε., βλ. στην ιστοσελίδα της Ο.Κ.Ε. <http://www.oke.gr>

- Γνώμη της Ο.Κ.Ε. “Ατζέντα 2000 - Διαρθρωτικά Ταμεία”, Γνώμη 26/ Φεβρουάριος 1999.
- Γνώμη της Ο.Κ.Ε. “Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006. Μεταποίηση και Υπηρεσίες”, Γνώμη 30/Απρίλιος 1999.
- Γνώμη της Ο.Κ.Ε. “Συνοπτικό Σχέδιο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2000-2006”, Γνώμη 34/Αύγουστος 1999.
- Γνώμη της Ο.Κ.Ε. “Σχέδιο Ανάπτυξης 2000-2006”, Γνώμη 36/ Δεκέμβριος 1999.

Η Ο.Κ.Ε. κρίνει θετικά τους νέους προσανατολισμούς που προκύπτουν από τη μεταρρύθμιση των Κανονισμών των Διαρθρωτικών Ταμείων και ιδιαίτερα από την εγκατάλειψη του συστήματος συνδιαχείρισης των διαρθρωτικών σχεδίων και προγραμμάτων από τα εθνικά κράτη και την Ε.Ε. και την υιοθέτηση ενός νέου συστήματος, που χαρακτηρίζεται από την αποκέντρωση των διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, διασφάλισης της μέγιστης δυνατής διαφάνειας και από την αναβάθμιση της ευθύνης των κρατών με ταυτόχρονη συμμετοχή των κοινωνικών φορέων.

Ειδικότερα, η Ο.Κ.Ε. έχει επανειλημμένα εκφράσει την ικανοποίησή της για τη μεταφορά αρμοδιοτήτων προς τα κράτη και για τη διεύρυνση του ορισμού της εταιρικής σχέσης με την επακόλουθη αναβάθμιση της συμμετοχής των κοινωνικών φορέων, που καλούνται πλέον να διαμορφώσουν τις συνιστώσες της οικονομικής ανάπτυξης της χώρας, σε όλο το φάσμα της οικονομικο-κοινωνικής δραστηριότητας.

Ιδιαίτερα κρίσιμη θεωρείται, από πλευράς Ο.Κ.Ε., η ανάγκη επίτευξης μέγιστης αποτελεσματικότητας των διαρθρωτικών πολιτικών. Βασική προϋπόθεση είναι

η σύγκλιση των ευρωπαϊκών και εθνικών προγραμμάτων και η μέγιστη προσπάθεια διασφάλισης των προϋποθέσεων πλήρους απορρόφησης των πόρων, αλλά και κυρίως, ορθολογικής αξιοποίησής τους, με αναπτυξιακά κριτήρια.

Η Ο.Κ.Ε., αναγνωρίζοντας την κοινωνική σημασία μιας αναπτυξιακής προσπάθειας, η οποία θα πρέπει να έχει ως στόχο την επίλυση σημαντικών κοινωνικών προβλημάτων, προέβη στην έκδοση Γνωμών Πρωτοβουλίας για δύο πολύ σημαντικά ζητήματα, που είναι **“Η Φτώχεια στην Ελλάδα”** (Γνώμη 41/Ιούλιος 2000) και **“Το Δημογραφικό Ζήτημα”** (Γνώμη 49/Δεκέμβριος 2000). Οι δύο αυτές Γνώμες αποτελούν την αρχή διαμόρφωσης μιας βάσης θέσεων της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής της Ελλάδος για την κοινωνική διάσταση της αναπτυξιακής πορείας της ελληνικής οικονομίας.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί αυτονόητο ότι απώτερος σκοπός κάθε αναπτυξιακής προσπάθειας είναι η διαμόρφωση αναγκαίων προϋποθέσεων κοινωνικής συνοχής που εξασφαλίζεται μόνο όταν αμβλύνονται οι κοινωνικές ανισότητες. Συνεπώς, κάθε αναπτυξιακή προσπάθεια θα πρέπει, άμεσα και έμμεσα, να διαμορφώνει τις απαραίτητες συνθήκες αύξησης της απασχόλησης, μείωσης της φτώχειας και αύξησης της κοινωνικής ευημερίας.

Η Ο.Κ.Ε. στη Γνώμη της για τη φτώχεια είχε θέσει το όλο ζήτημα ως μέρος της αναπτυξιακής προσπάθειας της χώρας. Συγκεκριμένα, είχε αναφέρει ότι το πρόγραμμα για την καταπολέμηση της φτώχειας, δεν μπορεί να στηρίζεται αποκλειστικά στις πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας. Αντιθέτως, το πρόγραμμα κατά της φτώχειας, είναι ένα πολυσύνθετο πρόγραμμα που πρέπει να συνδέεται οργανικά με τις:

- επί μέρους εκφάνσεις της αναπτυξιακής πολιτικής,

- πολιτικές για τη γεωργική ανάπτυξη,
- (ενεργητικές και παθητικές) πολιτικές της αγοράς εργασίας,
- πολιτικές κοινωνικής ασφάλειας,
- πολιτικές εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης,
- πολιτικές υγείας,
- πολιτικές εναντίον του κοινωνικού αποκλεισμού,
- πολιτικές κοινωνικής πρόνοιας, στέγασης και ενίσχυσης της παιδικής ηλικίας και της μητρότητας και
- περιφερειακές πολιτικές.

Γίνεται σαφές από το παραπάνω ότι όλα τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα, καθώς και όλα τα περιφερειακά προγράμματα, για τα οποία καλείται να γνωμοδοτήσει η Ο.Κ.Ε., έχουν άμεση σχέση με το πρόβλημα της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού. Οι πολιτικές παρέμβασης που αναπτύχθηκαν στις δύο αυτές γνώμες αποτελούν τη βάση στην οποία στηρίζονται οι προτάσεις της Ο.Κ.Ε. σε όλες τις γνώμες της για τα επιχειρησιακά προγράμματα υλοποίησης του Γ' Κ.Π.Σ.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι το Γ' Κ.Π.Σ., ανεξάρτητα αν είναι το τελευταίο πακέτο στήριξης ή όχι, αποτελεί τη μεγάλη ευκαιρία της Ελλάδος για οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη. Η Ο.Κ.Ε. γνωρίζει ότι αλλάζουν σημαντικά τα δεδομένα στον πολιτικό και οικονομικό χάρτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ο.Κ.Ε. σε δύο γνώμες της είχε την ευκαιρία να τοποθετηθεί σε ζητήματα που αφορούν το μέλλον της Ευρώπης. Η Ο.Κ.Ε. εξέφρασε τις απόψεις της για το **“Σχέδιο Ανάπτυξης του Κοινωνικού Χώρου”** (Γνώμη 19/Ιούλιος 1998) όπου, εκτός των άλλων, η Ο.Κ.Ε. θεωρεί πολύ

σημαντική την πολιτική μεταβίβασης των εισοδημάτων μέσα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.), ως εργαλείο άμβλυνσης των κοινωνικών ανισοτήτων και συνεπώς μέρος μιας γενικότερης αναπτυξιακής προοπτικής. Στην ίδια γνώμη η Ο.Κ.Ε. επισήμανε το πρόβλημα που μπορεί να δημιουργηθεί από τη διεύρυνση με την μετατόπιση του κέντρου βάρους από τις χώρες της νότιας Ευρώπης στις χώρες της κεντρικής και ανατολικής Ευρώπης. Το θέμα της διεύρυνσης κρίθηκε τόσο σημαντικό που η Ο.Κ.Ε. θεώρησε χρήσιμο να εκφέρει γνώμη **“Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης”**, (Γνώμη 46/Οκτώβριος 2000). Στη γνώμη αυτή η Ο.Κ.Ε. τάχθηκε υπέρ της διεύρυνσης αλλά επεσήμανε ότι το “εγχείρημα της διεύρυνσης κρύβει πολλούς κινδύνους για τη σταθερότητα, την οικονομική και κοινωνική συνοχή της Ένωσης”. Η Ο.Κ.Ε., εκτός των άλλων, πρότεινε ότι η αντιμετώπιση αυτών των κινδύνων προϋποθέτει ότι, η Ε.Ε. θα πρέπει να έχει ολοκληρώσει τις εσωτερικές αναδιαρθρώσεις της. Το Γ' Κ.Π.Σ. αποτελεί χρήσιμο εργαλείο επίσπευσης αυτών των εσωτερικών αναδιαρθρώσεων.

Η Ο.Κ.Ε. συμμετέχει με δικαίωμα ψήφου σε όλες τις Επιτροπές Παρακολούθησης του Γ' Κ.Π.Σ. Ειδικότερα, η συμμετοχή της Ο.Κ.Ε. στις εν λόγω Επιτροπές προβλέπεται στον Κανονισμό 1260/1999 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί γενικών διατάξεων για τα Διαρθρωτικά Ταμεία, οποίος εφαρμόστηκε με το Ν. 2860/2000 άρθρο 14. Η εξέλιξη αυτή είναι ιδιαίτερα σημαντική και καταδεικνύει τον αποφασιστικό ρόλο των κοινωνικών και οικονομικών φορέων στη διαδικασία εφαρμογής του Προγράμματος, αφού οι Επιτροπές Παρακολούθησης έχουν την κύρια ευθύνη και τον έλεγχο της αποτελεσματικότητας και της ποιότητας της υλοποίησης. Με σκοπό τη βελτιστοποίηση των θέσεων που θα εκφράσουν οι εκπρόσωποί της σε αυτές, έχει συστήσει ειδική Επιτροπή Επιστημονικής Στήριξης, κατά τα αναφερόμενα ανωτέρω στη Διαδικασία.

Για κάθε τομεακό πρόγραμμα η Ο.Κ.Ε. έχει συστήσει Επιτροπή Εργασίας με σκοπό την έκδοση γνώμης επί των κειμένων του Επιχειρησιακού Προγράμματος και του Συμπληρώματος Προγραμματισμού. Επίσης, έχει συσταθεί μία επιτροπή για την έκδοση γνώμης για όλα τα περιφερειακά επιχειρησιακά προγράμματα. Η πρόκληση για την Ο.Κ.Ε. και γενικότερα για τους συμμετέχοντες στην εθνική προσπάθεια αξιοποίησης των δυνατοτήτων που προσφέρει το Γ' Κ.Π.Σ. είναι μεγάλη, δεδομένου μάλιστα ότι αυτό αφορά σημαντικότερα κονδύλια σε κάποιους τομείς της ελληνικής οικονομίας.

Η Ο.Κ.Ε., μετά την συνταγματική κατοχύρωση της (βλ. άρθρο 82 παράγραφος 3 του Συντάγματος), αποτελεί θεσμό, αποστολή του οποίου είναι “η διεξαγωγή του κοινωνικού διαλόγου για τη γενική πολιτική της Χώρας και ιδίως για τις κατευθύνσεις της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής”.

Σε αυτό το πλαίσιο, η Ο.Κ.Ε. αποτελεί εκφραστή της θεσμοθετημένης ελληνικής κοινωνίας και θεωρεί ότι εκφράζοντας το σύνολο των κοινωνικών εταίρων έχει την από το νόμο υποχρέωση, αλλά, κυρίως, την υποχρέωση απέναντι στην ελληνική κοινωνία και πολιτεία να τοποθετηθεί επί του πιο σημαντικού σχεδίου διαρθρωτικών παρεμβάσεων που είναι το Γ' Κ.Π.Σ.

Οι Γνώμες της Ο.Κ.Ε. της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τον Πολιτισμό

Η Ο.Κ.Ε. της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει εκδώσει τις ακόλουθες Γνώμες για θέματα του Πολιτισμού:

- Ευρωπαϊκή πολιτιστική πολιτική για τα παιδιά – CES 250/96
- Ίδρυση Ευρωπαϊκού Ταμείου Εγγυήσεων για την ενθάρρυνση της κινηματογραφικής και της τηλεοπτικής παραγωγής – CES 527/96
- Πολυφωνία και συγκέντρωση στα Μ.Μ.Ε. – CES 364/00
- Επιστροφή πολιτιστικών αγαθών – CES 531/2001
- Εξαγωγή πολιτιστικών αγαθών – CES 532/2001

Η παρούσα Γνώμη της Ο.Κ.Ε. οργανώνεται σε πέντε μέρη, συμπεριλαμβανομένης και της παρούσας Εισαγωγής. Στο Δεύτερο Μέρος γίνεται μία συνοπτική παρουσίαση του Επιχειρησιακού Προγράμματος. Στο Τρίτο Μέρος γίνεται η Γενική Αξιολόγηση του Προγράμματος και στο Τέταρτο Μέρος τοποθετήσεις και προτάσεις κατά Προτεραιότητα και Μέτρο. Τέλος στο Πέμπτο Μέρος διατυπώνονται τα τελικά Συμπεράσματα.

Θα πρέπει εδώ να επισημανθεί ότι οι θέσεις της Ο.Κ.Ε., ανεξαρτήτως από το εάν γίνουν αποδεκτές, αποτελούν μία συνεισφορά στον κοινωνικό διάλογο που θα πρέπει να διεξάγεται συνεχώς γύρω από το Γ' Κ.Π.Σ., και με αυτό το σκεπτικό η Επιτροπή πιστεύει ότι μπορεί να συμβάλει στην αποτελεσματική εφαρμογή του.

Β. ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ Ε.Π. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ 2000-2006

Με το παρόν Επιχειρησιακό Πρόγραμμα που εντάσσεται δομικά στον Άξονα «Ποιότητα Ζωής» του Γ' Κ.Π.Σ., ο Πολιτισμός συνδέεται άμεσα με την αναπτυξιακή διαδικασία της χώρας.

Η συνολική στρατηγική της ανάπτυξης για τον τομέα του Πολιτισμού επιδιώκει:

- την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και την ανάπτυξη του σύγχρονου πολιτισμού,
- την ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη, τόσο σε ό,τι αφορά στις συνθήκες προσφοράς, όσο και σε ό,τι αφορά στη ζήτηση των πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών.

Η στρατηγική αυτή προβλέπεται να υλοποιηθεί μέσα από το Ε.Π. «Πολιτισμός», μέσα από τα Π.Ε.Π., μέσα από το Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» και μέσα από το Ε.Π. «Κοινωνία της Πληροφορίας».

Οι στόχοι στον τομέα του Πολιτισμού για το 2000-2006, όπως αυτοί αναφέρονται στο ΚΠΣ είναι:

- Η προστασία και η ανάδειξη της Πολιτιστικής κληρονομιάς (εξειδικεύεται στο Ε.Π. «Πολιτισμός 2000-2006» και στα Π.Ε.Π.)
- Η ανάπτυξη του Σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού (εξειδικεύεται στο Ε.Π. Πολιτισμός 2000-2006» και στα Π.Ε.Π.)
- Η ανάπτυξη του τομέα του Πολιτισμού στην Κοινωνία της Πληροφορίας (εξειδικεύεται στο Ε.Π. «Κοινωνία της Πληροφορίας»)

- Η ενίσχυση και εξειδίκευση του Ανθρώπινου Δυναμικού (εξειδικεύεται στο Ε.Π. «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση»)

Γενικότεροι Στόχοι του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Πολιτισμός 2000-2006» είναι:

- A.** Η ανάδειξη του σύγχρονου πολιτισμού ως ισότιμης συνιστώσας με αυτήν της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- B.** Η αναδιαμόρφωση των σχέσεων ανάμεσα στους τομείς της πολιτιστικής κληρονομιάς και ανάμεσα στην πολιτιστική κληρονομιά στο σύνολό της και στο σύγχρονο πολιτισμό.
- Γ.** Η ανάδειξη γεγονότων στον τομέα του Πολιτισμού που θα αποτελέσουν ταυτόχρονα τα χρονικά ορόσημα του Προγράμματος, καθώς και σύνδεση του Προγράμματος με τους εθνικούς στόχους. Η σύνδεση του Προγράμματος με σημαντικά γεγονότα της προσεχούς περιόδου στον τομέα του Πολιτισμού και στην Ελλάδα ειδικότερα, αποτελεί τη σημαντικότερη ίσως επικοινωνιακή παράμετρο του Προγράμματος, το οποίο θα συγχρονιστεί με τις ανάγκες, εξελίξεις και δυνατότητες της χώρας. Στο πλαίσιο αυτό αναμένεται να επιλεγούν και παρεμβάσεις που θα συνδέσουν το Πρόγραμμα με την Πολιτιστική Ολυμπιάδα, τους Ολυμπιακούς Αγώνες, την Πάτρα Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2006, την EXPO 2007 στη Θεσ/νίκη κ.λ.π.

Ο **συνολικός προϋπολογισμός** του Ε.Π. ανέρχεται σε 604,9 εκατ. ΕΥΡΩ (αντι-

προσωπεύοντας περίπου το 13,65% του συνολικού προϋπολογισμού του Γ' Κ.Π.Σ.), από τα οποία 414,3 εκατ. ευρώ αποτελούν την κοινοτική συμμετοχή (ΕΤΠΑ), 176,1 εκατομ. ευρώ την Εθνική Δημόσια Δαπάνη, ενώ 14,5 εκατ. ευρώ θα προέλθουν από ιδιωτική χρηματοδότηση.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα διαρθρώνεται σε τρεις άξονες προτεραιότητας, ο καθένας από τους οποίους περιλαμβάνει δύο μέτρα. Ο πρώτος άξονας αφορά στην πολιτιστική κληρονομιά, ο δεύτερος στον σύγχρονο πολιτισμό, ενώ ο τρίτος αποτελεί την τεχνική βοήθεια.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 1.1.

ΜΕΤΡΟ 1.1 Αναβάθμιση Υφιστάμενης και Δημιουργία Νέας Υποδομής Μουσείων - Βελτίωση Προσφερομένων Υπηρεσιών

Τις τελευταίες δεκαετίες παρατηρείται σε διεθνές επίπεδο μια ταχύτατη ανάπτυξη στη ζήτηση και τη δημιουργία πολιτιστικών υποδομών, αγαθών και υπηρεσιών. Ο τομέας του πολιτισμού αποκτά μια καινούρια σημασία και καθίσταται πολλαπλά αξιοποιήσιμος για την οικονομική ανάπτυξη, την απασχόληση, την κοινωνική αλληλεγγύη, την διεθνή προβολή και διείσδυση. Στο πεδίο της Πολιτιστικής Κληρονομιάς όπου κεντρικός είναι ο ρόλος των Μουσείων, στις Ευρωπαϊκές χώρες καταγράφονται ιδιαίτερα υψηλοί ρυθμοί αύξησης στον δείκτη επισκεψιμότητας των Μουσείων. Ταυτόχρονα, ενισχύονται οι αντίστοιχες επενδύσεις σε υποδομές και σε νέες τεχνολογικά πολιτιστικές πρακτικές.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις που περιλαμβάνονται στο Ε.Π. «Πολιτισμός», στην Ελλάδα

αντίθετα, η επισκεψιμότητα στα Μουσεία έχει πτωτική τάση, ενώ οι επενδύσεις, παρά τις σημαντικές διαρθρωτικές δράσεις στο πλαίσιο του Β' Κ.Π.Σ., καλύπτουν ένα πολύ μικρό μέρος των ποιοτικών και ποσοτικών αναγκών, τόσο σε εθνικό όσο και σε περιφερειακό επίπεδο. Η συνολική εικόνα των Μουσείων υποδεικνύει την αναγκαιότητα σοβαρών παρεμβάσεων ώστε να αξιοποιηθεί το τεράστιο πολιτιστικό απόθεμα της χώρας μέσα από μια σύγχρονη μουσειολογική και επιστημονική προσέγγιση.

Το Μέτρο 1.1 περιλαμβάνει ενέργειες που αφορούν ενδεικτικά στη βελτίωση της υποδομής και του τεχνολογικού εξοπλισμού στα ήδη υπάρχοντα Μουσεία, αλλά και στην κατασκευή νέων στην περίπτωση που αυτό κριθεί αναγκαίο. Παράλληλα, στο πλαίσιο μιας σύγχρονης αντίληψης για τη λειτουργία τους, οι παρεχόμενες υπηρεσίες θα βελτιωθούν μέσα από μία σειρά παρεμβάσεων που θα στοχεύουν στην ανάδειξη της εκπαιδευτικής τους διάστασης, την ένταξή τους στην καθημερινή πολιτιστική ζωή της χώρας, τη βελτίωση της επικοινωνιακής τους πολιτικής κ.λπ.

Στόχοι του Μέτρου: βελτίωση υφιστάμενης υποδομής, δημιουργία νέας κτιριακής και τεχνολογικής υποδομής των μουσείων, ανανέωση των μονίμων εκθέσεων και δημιουργία περιοδικών εκθέσεων, ένταξη μουσείων σε πολιτιστικές διαδρομές, ανάδειξη της εκπαιδευτικής διάστασης των μουσείων, ένταξη των μουσείων στην καθημερινή ζωή του τόπου, συμμετοχή των μουσείων στην Κοινωνία της Πληροφορίας και ένταξη των μουσείων στις εκδηλώσεις της Πολιτιστικής Ολυμπιάδας, των Ολυμπιακών Αγώνων κ.λπ. για την προβολή του ελληνικού Πολιτισμού διεθνώς.

Τελικοί δικαιούχοι: Το ΥΠΠΟ (κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες), εποπτευόμενοι φορείς από το ΥΠΠΟ (ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ και φορείς του ευρύτερου δημόσιου

τομέα), ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Ιδρύματα, σύλλογοι, μη Κυβερνητικές Οργανώσεις κλπ) που αναπτύσσουν πολιτιστική δραστηριότητα

Αναμενόμενα Αποτελέσματα: βελτίωση προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, αύξηση επισκεψιμότητας, τόνωση τουριστικής αγοράς ειδικών ενδιαφερόντων (πολιτιστικός τουρισμός, εκπαιδευτικά προγράμματα κ.λ.π.), επιμήκυνση τουριστικής περιόδου – άμβλυνση της εποχικότητας της τουριστικής κίνησης της χώρας- αύξηση αριθμού τουριστών υψηλότερης εισοδηματικής τάξης, τόνωση προσφοράς και ζήτησης πολιτιστικών υπηρεσιών και αγαθών στο πλαίσιο της κοινωνίας της πληροφορίας, δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης κατά τη φάση υλοποίησης των έργων υποδομής, κατά τη φάση λειτουργίας των μουσείων και κατά τη φάση ανάπτυξης πολιτιστικών υπηρεσιών, δημιουργία νέων θέσεων απασχόλησης σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις παραγωγής και διάθεσης αντιγράφων των εκθεμάτων και άλλων πωλητέων ειδών, καθώς και σε επιχειρήσεις πληροφορικής και συναφών κλάδων κ.λπ.

Δείκτης Αποτελέσματος: 60.000 τ.μ. επιφάνεια Μουσείων που θα εκσυγχρονιστούν ή νέων Μουσείων που θα κατασκευαστούν μέχρι το 2006.

Δείκτης επιπτώσεων:

- α)** 2.600.000 επισκέπτες για το 2006, δηλαδή μία αύξηση κατά 25% και
- β)** δημιουργία 1.000 νέων θέσεων πλήρους απασχόλησης μέχρι το 2006, απασχολούμενοι κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου: 750 μέχρι το 2003 και 3.000 μέχρι το 2006 (υπολογιζόμενοι σε ανθρωποέτη απασχόλησης).

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 1.2.

ΜΕΤΡΟ 1.2 Προστασία και Ανάδειξη Μνημείων, Συνόλων και Αρχαιολογικών Χώρων

Η Ελλάδα συγκεντρώνει ένα ιδιαίτερα αξιόλογο πλήθος μνημείων όλων των εποχών, με τεράστια ιστορική, εκπαιδευτική και καλλιτεχνική αξία, συχνά σε καλή κατάσταση διατήρησης, τα οποία αποτελούν σύμβολα και σταθερές αναφορές του Δυτικού Πολιτισμού. Η ευρεία γεωγραφική διασπορά αυτών των μνημείων και αρχαιολογικών χώρων συνιστά δυνητικά έναν σημαντικό μοχλό της περιφερειακής κοινωνικο-οικονομικής ανάπτυξης. Επίσης, η επισκεψιμότητα σε αυτούς τους χώρους κινείται σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα. Ωστόσο, όπως δηλώνεται στο Ε.Π. «Πολιτισμός 2000 – 2006», παρά τα αρκετά έργα που πραγματοποιήθηκαν μέσα από το Υποπρόγραμμα «Πολιτισμός» του Β' Κ.Π.Σ. όσο και μέσα από τα ΠΕΠ, η αναντιστοιχία μεταξύ των δυνατοτήτων και της υφιστάμενης κατάστασης είναι έντονη. Οι ανασκαφές έχουν δημιουργήσει ένα «υλικό» που αναμένει την ορθολογική διαχείριση και αξιοποίησή του. Ο αριθμός των οργανωμένων και επισκέψιμων χώρων αποτελεί μόλις το 15% του συνόλου των καταγεγραμμένων (και πολύ μικρότερο των υπαρκτών), ενώ η έλλειψη σε βασικές υπηρεσίες πληροφόρησης, εξυπηρέτησης, κ.λπ. είναι χαρακτηριστική.

Οι **στόχοι του Μέτρου** είναι η συνέχιση του προγράμματος προστασίας, στερέωσης και συντήρησης μνημείων με τη χρήση νέων υλικών και σύγχρονης τεχνολογίας, η ανάδειξη των αρχαιολογικών χώρων, η δημιουργία νέων και ο εμπλουτισμός υφιστάμενων πολιτιστικών διαδρομών με ένταξη σε αυτές μνημείων, μουσείων και χώρων, η βελτίωση της επισκεψιμότητας και αντιληπτικότητας των μνημείων και των χώρων, η αναβάθμιση υπηρεσιών που

προσφέρονται στους επισκέπτες, η ένταξη ορισμένων μνημείων στη σύγχρονη πολιτιστική ζωή, με την απόδοση πολιτιστικών χρήσεων όπου αυτό είναι δυνατό.

Ειδικότερα το πρόγραμμα της Ενοποίησης των Αρχαιολογικών Χώρων της Αθήνας αποσκοπεί στη δημιουργία ενός ενιαίου λειτουργικού και αντιληπτικού συνόλου, με την οργάνωση ενός εκτεταμένου αρχαιολογικού πάρκου, μέσα στο οποίο τα μνημεία και τα σύνολα θα κατέχουν τη θέση που ανταποκρίνεται στην ιστορική, αισθητική, πολιτιστική και διδακτική τους αξία.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: βελτίωση και διαφοροποίηση προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και ενίσχυση τουριστικής πολιτικής, τόνωση προσφοράς και ζήτησης πολιτιστικών υπηρεσιών και αγαθών στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας (υπηρεσίες μέσω διαδικτύου, παραγωγή και διάθεση CD-ROM κ.λ.π.), δημιουργία νέων θέσεων εργασίας τόσο κατά τη φάση υλοποίησης των έργων όσο και κατά τη λειτουργία τους κ.λ.π. Γενικότερα, οι αναδείξεις των αρχαιολογικών χώρων συμβάλλουν στη διατήρηση του φυσικού περιβάλλοντος και του ιστορικού τοπίου.

Δείκτης επιπτώσεων:

- α)** αύξηση επισκεψιμότητας κατά 25% και
- β)** δημιουργία 1.000 νέων θέσεων πλήρους απασχόλησης μέχρι το 2006, απασχολούμενοι κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου: 2000 μέχρι το 2003 και 5.000 μέχρι το 2006 (υπολογιζόμενοι σε ανθρωποέτη απασχόλησης).

Τελικοί δικαιούχοι του Μέτρου: ΥΠΠΟ (κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες), εποπτευόμενοι φορείς από το ΥΠΠΟ (ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα), ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού

χαρακτήρα (Ιδρύματα, σύλλογοι, ΜΚΟ, για άλλα) που αναπτύσσουν σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα.

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2: ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

A. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 2.1.

ΜΕΤΡΟ 2.1.: Ενίσχυση Υποδομών και μεγάλων επικοινωνιακών γεγονότων σύγχρονου πολιτισμού

Πέρα από την Πολιτιστική Κληρονομιά, που παραδοσιακά συγκέντρωνε το ενδιαφέρον του κοινού, αλλά και τον κύριο όγκο των επενδύσεων, μετά τη δεκαετία του '60 και ο Σύγχρονος Πολιτισμός άρχισε να γνωρίζει αλματώδη ανάπτυξη σε όλους τους τομείς πολιτιστικών δραστηριοτήτων. Το πεδίο του (σύγχρονου) Πολιτισμού γίνεται πλέον τομέας «αιχμής» της επιχειρηματικής δραστηριότητας και συντονίζεται με τις πρώτες ταχύτητες της διεθνούς οικονομίας. Οι επενδύσεις αφενός δημιουργούν υποδομές, αφετέρου συμπλέουν με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών δημιουργώντας αναπτυγμένες βιομηχανίες (π.χ. οπτικοακουστικά και μουσική). Στην Ελλάδα αντίστοιχα διακρίνεται μια τάση ανάπτυξης στη ζήτηση και προσφορά σύγχρονων πολιτιστικών αγαθών και υπηρεσιών. Παρουσιάζονται εντούτοις σημαντικές ελλείψεις υποδομών, ιδιαίτερα στην περιφέρεια, καθώς το 60% των υποδομών βρίσκεται στα Μητροπολιτικά Κέντρα.

Το Μέτρο έχει ως στόχους την αναβάθμιση των υποδομών σύγχρονου Πολιτισμού, ώστε αυτές να συγκλίνουν με τις αντίστοιχες υποδομές των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στον τομέα του σύγχρονου πολιτισμού με τη δημιουργία κατάλληλων υποδομών και δικτύων στις περιφέρειες της χώρας, την ενίσχυση της προσφοράς πολιτιστικών υπηρεσιών και αγαθών με την ανάπτυξη και προώθηση καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: βελτίωση και διαφοροποίηση προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και ενίσχυση τουριστικής πολιτικής, τόνωση προσφοράς και ζήτησης πολιτιστικών υπηρεσιών και αγαθών στο πλαίσιο της Κοινωνίας της Πληροφορίας (υπηρεσίες μέσω διαδικτύου, παραγωγή και διάθεση CD-ROM κ.λπ.), δημιουργία νέων θέσεων εργασίας κ.λπ.

Δείκτης Αποτελέσματος: Επιφάνεια υφιστάμενων πολιτιστικών κτιρίων που εκσυγχρονίζονται ή νέων που κατασκευάζονται: 30.000 τ.μ. μέχρι το 2006

Δείκτης επιπτώσεων:

- α)** αύξηση θέασης κρατικών θεάτρων και ορχηστρών κατά 15% και
- β)** δημιουργία 700 νέων θέσεων πλήρους απασχόλησης μέχρι το 2006, απασχολούμενοι κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου: 1000 μέχρι το 2003 και 3.000 μέχρι το 2006 (υπολογιζόμενοι σε ανθρωποέτη απασχόλησης).

Τελικοί Δικαιούχοι: Το ΥΠΠΟ (κεντρικές και περιφερειακές υπηρεσίες), εποπτευόμενοι φορείς από το ΥΠΠΟ (ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ και φορείς του ευρύτερου δημόσιου τομέα, ΟΤΑ, φορείς και επιχειρήσεις που ελέγχονται από αυτούς και δεν έχουν εμπορική ή παραγωγική δραστηριότητα, ΝΠΙΔ μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα (Ιδρύματα, Σύλλογοι, ΜΚΟ και άλλα) που αναπτύσσουν σημαντική πολιτιστική δραστηριότητα.

B. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 2.2.

ΜΕΤΡΟ 2.2.: Ολοκλήρωση Μητροπολιτικών συνε- δριακών και πολιτιστικών κέντρων

Το Μέτρο περιλαμβάνει μελέτες, έργα, προμήθειες, υπηρεσίες και άλλες ενέργειες

που έχουν ως αντικείμενο την ολοκλήρωση των Συνεδριακών και Πολιτιστικών Κέντρων Αθηνών και Θεσσαλονίκης. **Έχει ως στόχο** την ενίσχυση της πολιτιστικής και τουριστικής υποδομής και κατά συνέπεια τη βελτίωση του προσφερόμενου πολιτιστικού και τουριστικού προϊόντος των δύο σημαντικών αστικών κέντρων της χώρας.

Αναμενόμενα αποτελέσματα: προβλέπεται ότι στην κτιριακή υποδομή που θα δημιουργηθεί θα αναπτυχθεί το πρόγραμμα δραστηριοτήτων των Συνεδριακών και Πολιτιστικών Κέντρων που περιλαμβάνει: πολιτιστικές εκδηλώσεις, εκπαιδευτικά προγράμματα, συνεδριακές εκδηλώσεις, πολιτιστικές εκδόσεις, πολιτιστικές και καλλιτεχνικές εκθέσεις, ανάπτυξη μουσικών βιβλιοθηκών, ηχογραφήσεις και βιντεοσκοπήσεις των γεγονότων του Μεγάρου, ενημέρωση του ευρύτερου κοινού σχετικά με τα πολιτιστικά δρώμενα σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο, ανάπτυξη εφαρμογών τηλεματικής για την ευρύτερη διάδοση των προσφερόμενων πολιτιστικών υπηρεσιών και αγαθών στην Κοινωνία της Πληροφορίας. Οι δραστηριότητες αυτές προβλέπεται ότι θα επιφέρουν αύξηση του αριθμού των τουριστών με πολιτιστικά ενδιαφέροντα, βελτίωση ανταγωνιστικότητας του προσφερόμενου «τουριστικού προϊόντος», προσέλκυση ειδικού τουριστικού ρεύματος υψηλής εισοδηματικής τάξης, μείωση της εποχικότητας της τουριστικής κίνησης, επέκταση του μέσου αριθμού ημερών παραμονής των τουριστών, αύξηση του τουριστικού ρεύματος με εκπαιδευτικό χαρακτήρα. Τέλος, το πρόγραμμα δραστηριοτήτων των Συνεδριακών και Πολιτιστικών Κέντρων Αθηνών και Θεσσαλονίκης αναμένεται να συμβάλει στην ποιοτική αναβάθμιση του πολιτιστικού γίνεσθαι στην Ελλάδα.

Δείκτης Αποτελέσματος: Ολοκλήρωση Μητροπολιτικών Συνεδριακών και Πολιτιστικών Κέντρων: 2 Κέντρα συνολικού εμβαδού (Β' και Γ' Κ.Π.Σ.) 120.000 τ.μ.

Δείκτης επιπτώσεων:

- α)** αύξηση θέασης κατά 15% και
- β)** δημιουργία 300 νέων θέσεων πλήρους απασχόλησης μέχρι το 2006, απασχολούμενοι κατά τη διάρκεια υλοποίησης του έργου: 1000 μέχρι το 2003 και 2.500 μέχρι το 2006 (υπολογιζόμενοι σε ανθρωποέτη απασχόλησης).

Τελικοί Δικαιούχοι του Μέτρου:
Οργανισμός Μεγάρου Μουσικής Αθηνών (ΟΜΜΑ) και ο Οργανισμός Μεγάρου Μουσικής Θεσσαλονίκης (ΟΜΜΘ).

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3: ΤΕΧΝΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ**ΜΕΤΡΟ 3.1.: Διαχείριση, Λειτουργία, Παρακολούθηση και Έλεγχος του Προγράμματος**

Το Μέτρο περιλαμβάνει δράσεις που αναφέρονται στην προετοιμασία, επιλογή, αξιολόγηση, παρακολούθηση και εσωτερική εκτίμηση του Προγράμματος, στη λειτουργία της Διαχειριστικής Αρχής και της Επιτροπής Παρακολούθησης, στη διενέργεια ελέγχων και επιθεωρήσεων και σε κάθε άλλο έργο ή ενέργεια που θα συμβά-

λει στη βελτίωση των οργανωτικών δομών και διαδικασιών σχεδιασμού, υλοποίησης, παρακολούθησης και αξιολόγησης του Προγράμματος.

Στόχος του Μέτρου είναι η αποτελεσματικότερη οργάνωση και λειτουργία των δομών και υπηρεσιών που έχουν ως αποστολή τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, την παρακολούθηση και χρηματοοικονομική διαχείριση, τον έλεγχο και αξιολόγηση των δράσεων του Προγράμματος

ΜΕΤΡΟ 3.2.: Υποστήριξη της Εφαρμογής και Υλοποίησης του Προγράμματος

Οι δράσεις του Μέτρου αυτού αναφέρονται ενδεικτικά στην εκπόνηση μελετών και εμπειρογνωμοσυνών, στην παροχή υπηρεσιών συμβούλων και υπηρεσιών τεχνικής υποστήριξης, στον καθορισμό δεικτών για τον τομέα του Πολιτισμού, στην καταγραφή και επεξεργασία στοιχείων του τομέα του Πολιτισμού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, στην ανάπτυξη και λειτουργία εφαρμογών πληροφορικής, στη διοργάνωση ημερίδων και επιμορφωτικών σεμιναρίων, στην υλοποίηση ενεργειών πληροφόρησης και ενημέρωσης και άλλων ενεργειών που συμβάλουν στην υλοποίηση του Μέτρου.

Γ. ΓΕΝΙΚΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Α. Η Ο.Κ.Ε. επιθυμεί κατ' αρχήν να υπογραμμίσει το ειδικό βάρος του Πολιτισμού, ο οποίος αποτελεί μια άυλη αξία, απαραίτητη για την κοινωνική συνοχή, και με την έννοια αυτή μία προϋπόθεση για οποιαδήποτε ανθρώπινη δραστηριότητα και έναν μοχλό της νοούμενης σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ανάπτυξης.

Εκτιμώντας το γεγονός ότι η Ελλάδα κατέχει ένα από τα πλουσιότερα σε αξία πολιτιστικά αποθέματα του κόσμου από αρχαιοτάτων χρόνων, η Ο.Κ.Ε. διαπιστώνει την ανάγκη ολοκληρωμένης πολιτιστικής παρέμβασης, τόσο για τη βαριά της πολιτιστική κληρονομιά όσο και για τις σύγχρονες πολιτιστικές ανάγκες της. Για το λόγο αυτό η ύπαρξη ενός Επιχειρησιακού Προγράμματος με αντικείμενο τον Πολιτισμό, πέρα από κάθε ενδεχόμενη κριτική σε επιμέρους ζητήματα που αφορούν στην εφαρμογή και τη διαχείριση του συγκεκριμένου Προγράμματος, αποτελεί από μόνη της μια πολιτική θέση για την αξία του Πολιτισμού και κρίνεται ιδιαίτερα θετικά.

Η Ο.Κ.Ε. επικροτεί το γεγονός ότι ο Πολιτισμός απέκτησε για πρώτη φορά αυτοτελές Επιχειρησιακό Πρόγραμμα, στο πλαίσιο της διαρθρωτικής και αναπτυξιακής πολιτικής που προωθεί το Γ' Κ.Π.Σ., ενώ ταυτόχρονα έχει ξεχωριστή παρουσία και στα 13 Π.Ε.Π, στο Ε.Π. «Κοινωνία της Πληροφορίας» και στο Ε.Π. «Απασχόληση – Επαγγελματική Κατάρτιση». Η Ο.Κ.Ε. έχει ήδη εκδώσει Γνώμες για τα προαναφερόμενα Ε.Π.², αλλά και για τα Π.Ε.Π.³, με τις οποίες συμπληρώνει την παρούσα Γνώμη με απόψεις για όσα μέτρα αφορούν

στον Πολιτισμό και περιλαμβάνονται στα συγκεκριμένα Ε.Π., καθώς, επίσης, και για τις περιφερειακές πολιτιστικές δράσεις.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική τη σύνδεση του Πολιτισμού με τους στόχους της βελτίωσης της ποιότητας ζωής και του περιβάλλοντος, όπως αυτή απορρέει από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Η Ο.Κ.Ε. επιδοκιμάζει, επίσης, το γεγονός ότι εντάχθηκε ως βασικός άξονας προτεραιότητας του Προγράμματος ο τομέας του σύγχρονου πολιτισμού και υποστηρίζει εν γένει την ανάπτυξή του τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Με την απεξάρτηση του Πολιτισμού από το Πρόγραμμα του Τουρισμού -στο εθνικό σκέλος-, γίνεται μία ορθή προσπάθεια να τονιστεί η αυτόνομη συμβολή του στην επίτευξη της κοινωνικής ανάπτυξης, της κοινωνικής και οικονομικής συνοχής και της δημιουργίας απασχόλησης.

Η Ο.Κ.Ε., εκτιμά, πάντως, ότι θα πρέπει να εξασφαλιστεί η λειτουργική διασύνδεση των Ε.Π. «Πολιτισμός 2000-2006» και «Ανταγωνιστικότητα 2000-2006» ώστε να υπάρξει ολοκληρωμένη στρατηγική σύνδεσης των έργων του πολιτισμού με τα έργα του τουρισμού με στόχο την αύξηση του πολιτιστικού τουρισμού. Επειδή, όμως, ο πολιτιστικός τουρισμός, ως ποιοτικός τουρισμός, προϋποθέτει και συνεπάγεται ένα υψηλό κόστος προστασίας και διατήρησης της πολιτιστικής κληρονομιάς και ενίσχυσης της σύγχρονης δημιουργίας, θα πρέπει να συνοδεύεται από υψηλό επίπεδο υπηρεσιών προς τον επισκέπτη - τουρίστα, ώστε η απόσβεση του κόστους με οικονομικούς όρους

² Γνώμες 64/2001 και 73/2002.

³ Γνώμη 72/2002.

να επιτευχθεί μέσα από τις παρεχόμενες σε αυτόν υπηρεσίες. Αυτό προϋποθέτει ότι η μεν εθνική πολιτιστική πολιτική θα εξυπηρετεί δυναμικά το στόχο της συντήρησης, προβολής και πλήρους αξιοποίησης των μουσείων – μνημείων – πολιτιστικών χώρων, η δε εθνική τουριστική πολιτική θα στοχεύει στη δημιουργία ποιοτικών υπηρεσιών παράλληλα με την κατασκευή υποδομών (π.χ. ξενοδοχείων, καταλυμάτων, μαρίνων κλπ), ώστε να προσελκύνονται και υψηλού επιπέδου επισκέπτες στους τουριστικούς πολιτιστικούς προορισμούς.

Β. Η πρόθεση σύνδεσης του Πολιτισμού με την αναπτυξιακή διαδικασία εντοπίζεται ήδη στην εφαρμογή των Μεσογειακών Ολοκληρωμένων Προγραμμάτων (ΜΟΠ) και του Α' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, όταν πραγματοποιήθηκαν επιμέρους δράσεις σε όλη την επικράτεια σχετικές με την προστασία και την ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς μέσα στο πλαίσιο παρεμβάσεων για τη βελτίωση του περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής.

Στο Β' Κ.Π.Σ. η αναπτυξιακή προοπτική αντιμετωπίστηκε, κυρίως, μέσα από την ανάπτυξη του τουρισμού, με τον οποίο συσχετίστηκαν οι πολιτιστικές παρεμβάσεις. Είναι σίγουρα αξιοπρόσεκτη η πολιτική επιλογή δημιουργίας ενός τομειακού προγράμματος στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ, έστω και μη αυτόνομου, με δεδομένο ότι την περίοδο εκείνη η Ε.Ε. δεν διέθετε ακόμα ώριμη πολιτιστική και συγκεκριμένη τουριστική πολιτική (αν και η Συνθήκη του Μάαστριχ, όπως περιγράφεται στο ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι, είχε στο μεταξύ ανοίξει το δρόμο για μία κοινή ευρωπαϊκή πολιτιστική πολιτική).

Ο συσχετισμός πολιτισμού και τουρισμού στο Β' Κ.Π.Σ. εξηγείται περαιτέρω και από την αδυναμία προσδιορισμού του Πολιτισμού ως

κλάδου της παραγωγικής διαδικασίας, δεδομένου ότι περικλείει ένα σύνολο ποικίλων δραστηριοτήτων με πυρήνα τις λεγόμενες καλές τέχνες και την πολιτιστική κληρονομιά. Ταυτόχρονα ένα σημαντικό τμήμα του, όπως οι εκδόσεις, ο τύπος και τα οπτικοακουστικά, αφορούν μια εμπορευματική δραστηριότητα, η επιχορήγηση και ενίσχυση της οποίας υπάγεται στο πεδίο του ανταγωνισμού.

Ακριβώς λόγω αυτού του πολυδιάστου χαρακτήρα του αντικείμενου, η πολιτιστική κληρονομιά έλαβε έμμεσα πιστώσεις από διάφορες πηγές και προγράμματα, κυρίως δε από τα πολυτομιακά Π.Ε.Π. Με αυτή την έννοια, το ελληνικό κράτος πέτυχε να εξασφαλίσει σημαντικές πιστώσεις για να εξυπηρετήσει τις ιδιαίτερες ανάγκες που δημιουργεί η ύπαρξη ενός εξαιρετικά εκτεταμένου πολιτιστικού αποθέματος.

Ειδικότερα, στο Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 1994-1999, το Υποπρόγραμμα Πολιτισμός, που ήταν ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Τουρισμός-Πολιτισμός», αποτέλεσε την πρώτη οργανωμένη προσπάθεια διαμόρφωσης μίας συγχρηματοδοτούμενης από την Ε.Ε. διαρθρωτικής παρέμβασης στον τομέα του Πολιτισμού σε εθνικό επίπεδο. Το συγκεκριμένο υποπρόγραμμα στόχευε πρωτίστως στη βελτίωση και ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος και στην τόνωση της οικονομικής δραστηριότητας μέσω της αξιοποίησης, αναβάθμισης και ορθολογικής διαχείρισης των πολιτιστικών υποδομών και δραστηριοτήτων. Το Πρόγραμμα αυτό είχε άξονα προτεραιότητας την ανάπτυξη της ανταγωνιστικότητας και χρηματοδοτήθηκε από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ).

Όπως ανακοινώθηκε από το ΥΠΠΟ⁴, κατά την περίοδο 1994-1999 υλοποιή-

⁴ ΥΠΠΟ, Αποτελέσματα του ΚΠΣ 1994-1999 στον τομέα του Πολιτισμού.

θηκαν περίπου 280 έργα (64 μέσα από το Υποπρόγραμμα «Πολιτισμός», 192 μέσα από τα Π.Ε.Π. και 23 μέσα από το INTERREG), με συνολικό προϋπολογισμό περίπου 130 δις δραχμές, που κάλυψαν μέρος μόνο των αναγκών του τομέα του Πολιτισμού. Ανακοινώθηκε, επίσης, ότι το Β' ΚΠΣ έκλεισε με υψηλή απορροφητικότητα περίπου 105%. Αρκετά όμως από τα αρχικά ενταγμένα έργα είτε αποσύρθηκαν είτε παρέμειναν στη λειτουργική φάση, παρότι μπορεί να είχαν χαρακτηριστεί έργα πρώτης προτεραιότητας.

Η μη ολοκλήρωση έργων του Β' ΚΠΣ λόγω παρεκκλίσεων από τον αρχικό προγραμματισμό με στόχο την απορροφητικότητα των κονδυλίων, εκφράζει μία πολιτική επιλογή, που οδηγεί στη διατύπωση επιφυλάξεων για την ορθότητα του προγραμματισμού και για την πλήρη υλοποίηση του νέου Επιχειρησιακού Προγράμματος στο πλαίσιο του Γ' Κ.Π.Σ.

Κατά τη γνώμη της Ο.Κ.Ε., έργα που αντικειμενικά συμβάλλουν στη δημιουργία εργαλείων βασικής υποδομής που θα επιτρέψουν την ορθή και αποτελεσματική διαχείριση της πολιτιστικής κληρονομιάς μίας χώρας—όπως π.χ. η δημιουργία ενός Εθνικού Αρχείου Μνημείων και Κτηματολογίου Αρχαιολογικών Χώρων⁵—θα έπρεπε να προωθούνται και να ολοκληρώνονται ως έργα πρώτης προτεραιότητας και να αποτελούν τη βασική επένδυση πάνω στην οποία θα στηρίζεται όλη η μετέπειτα δραστηριότητα στο πλαίσιο του Κ.Π.Σ. Και να μην η απορροφητικότητα παραμένει ένας ιδιαίτερα σημαντικός συντελεστής επιτυχίας ενός Ε.Π., δε θα πρέπει, εντούτοις,

να ακυρώνει την ποιότητα του προγραμματισμού και την προσπάθεια προώθησης των έργων με κριτήρια λειτουργικής και ουσιαστικής προτεραιότητας για το μέλλον της χώρας.

Γ. Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι το Ε.Π. «Πολιτισμός 2000-2006» είναι ένα ιδιαίτερα φιλόδοξο πρόγραμμα που αναμένεται να απορροφήσει σημαντικότερους πόρους του Γ' Κ.Π.Σ. κατά την πενταετία 2002-2007 (που ξεπερνούν τα 500 δις δρχ.), οι οποίοι μάλιστα είναι τετραπλάσιοι σε σχέση με τους αντίστοιχα προβλεπόμενους στο Β' Κ.Π.Σ.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στο ποσό του συνολικού προϋπολογισμού που προβλέπεται για το συγκεκριμένο Ε.Π., θα πρέπει να προστεθούν και έμμεσοι πόροι, που αποτελούνται από σημαντικές πιστώσεις για την Πολιτιστική Ολυμπιάδα, την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς (π.χ. συντήρηση – αναστήλωση Μονών Αγίου Όρους) που αφορούν σε περίπου 60 δις, όπως άλλωστε και οι σημαντικές πιστώσεις των ΠΕΠ για τον τομέα του Πολιτισμού. Εξ' άλλου, σημαντικά ποσά από μεγάλα τεχνικά έργα διατίθενται για επεμβάσεις στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς (βλ. ανασκαφές σχετικών μεγάλων οδικών έργων, Μετρό, ΕΡΓΟΣΕ, κλπ).

Γ1. Με δεδομένη την ύπαρξη αυτών των σημαντικών πόρων που είναι πολλαπλάσιοι σε σύγκριση με τους αντίστοιχους του Β' Κ.Π.Σ., η Ο.Κ.Ε. επιθυμεί καταρχήν να επισημάνει την καθυστέρηση με την οποία ξεκίνησε η ένταξη των έργων στο Ε.Π., λόγω και της καθυστερημένης έγκρισης

⁵ Η ύπαρξη ενός Εθνικού Αρχείου Μνημείων αποτελεί τη βάση για την ορθή αξιοποίηση του μνημειακού πλούτου μίας χώρας αφού η προστασία του προϋποθέτει την καταγραφή του. Το έλλειμμα του δημιουργεί προβλήματα στην κατάλληλη διαχείριση του πλούτου αυτού, τόσο από επιστημονική όσο και από κοινωνική και οικονομική άποψη, λόγω των επιπτώσεων στον ευρύτερο πολεοδομικό σχεδιασμό, αλλά και λόγω της δημιουργίας συγκρουσιακών καταστάσεων με τις τοπικές κοινωνίες. Με δύο λόγια πως να χαράξεις μνημειακή πολιτική εάν δεν ξέρεις τι πρέπει να προστατέψεις.

του Προγράμματος από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, και να σημειώσει ότι ελπίζει η καθυστέρηση αυτή να μην καταστεί επιβαρυντικός παράγοντας για την πορεία του Ε.Π.

Παράλληλα, εκφράζει τον προβληματισμό της για το αν υπάρχει ο αναγκαίος εξοπλισμός, το κατάλληλο και εξειδικευμένο προσωπικό που θα φέρει σε πέρας το Πρόγραμμα και το κατάλληλο θεσμικό και οργανωτικό πλαίσιο που θα οδηγήσουν με ασφάλεια στην απορροφητικότητα των πόρων και στην ανάπτυξη της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η Ο.Κ.Ε. εκτιμά ότι προκειμένου να υπάρξει έγκαιρη και αποτελεσματική εκτέλεση των έργων και απορρόφηση των κονδυλίων πρέπει να επιταχυνθεί η διαδικασία εκσυγχρονισμού του θεσμικού πλαισίου προστασίας της πολιτιστικής κληρονομιάς και ελπίζει ότι η δρομολογημένη αντικατάσταση⁶ του «Αρχαιολογικού Νόμου», ο οποίος χρονολογείται από το 1933, θα ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις απαιτήσεις που τίθενται από την άσκηση σύγχρονης πολιτικής στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ακόμα ότι είναι αναγκαίο να προβλεφθεί ένας θεσμοθετημένος τρόπος προγραμματισμού των επιμέρους περιφερειακών επεμβάσεων στο πλαίσιο μιας ενιαίας πολιτιστικής πολιτικής⁷. Η εφαρμογή και ο έλεγχος είναι αρμοδιότητα της Περιφέρειας, ο γενικός σχεδιασμός, όμως, αποτελεί μέρος ενός γενικότερου κεντρικού συστήματος, το οποίο για να αποδώσει και να μην κατακερματιστεί απαιτεί συντονισμό.

Γ2. Γενικότερα, όσον αφορά στους δείκτες επιπτώσεων (αποτελέσματος) η Ο.Κ.Ε. πιστεύει ότι η αποδοτικότητα ενός Προγράμματος με αντικείμενο τον Πολιτισμό πρέπει να μετριέται με τη δημιουργία θέσεων απασχόλησης, παράλληλα και με τη δημιουργία ποιοτικών έργων ή αύλων αξιών. Φαίνεται, όμως, ότι απουσιάζουν εξειδικευμένες μελέτες στον τομέα αυτόν με αποτίμηση και της προηγούμενης εμπειρίας του Α΄ και Β΄ Κ.Π.Σ.

Η Ο.Κ.Ε. επικροτεί τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε τοπικό επίπεδο μέσα από τα έργα του Ε.Π. «Πολιτισμός 2000-2006», όμως θα πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι η αξία π.χ. ενός αναστηλωτικού έργου δεν μπορεί να μετράται αποκλειστικά με δείκτες απασχόλησης. Η αξία αυτή είναι συνδυασμός πολλών παραμέτρων και συγκεκριμένα : α. της αξίας του μνημείου αυτής καθαυτής (ιστορική, καλλιτεχνική, εθνική), β. της δημιουργίας θέσεων απασχόλησης προσωρινά κατά τη διάρκεια του έργου, γ. της δημιουργίας θέσεων εργασίας σε μόνιμο επίπεδο γύρω από το μνημείο (φύλακες, ξεναγοί κλπ) δ. της δημιουργίας επισκεψιμότητας και κύκλου εργασιών γύρω από το μνημείο (αν και δύσκολο αυτό είναι το σημαντικότερο ίσως αναπτυξιακό όφελος) και ε. της ανάπτυξης τεχνογνωσίας.

Γ3. Τέλος, όσον αφορά τους δείκτες επισκεψιμότητας, ο στόχος της αύξησης των επισκεπτών κατά 25% στο σύνολο των Μουσείων δεν φαίνεται να απορρέει από κάποιες μελέτες, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται ερωτηματικά για το πώς ετέθη και πώς θα επιτευχθεί, με δεδομένο ότι στο ίδιο το Πρόγραμμα αναφέρεται ότι η επισκεψιμότητα στο πεδίο αυτό έχει

⁶ Τη στιγμή που εκδίδεται η παρούσα Γνώμη εκκρεμεί στη Βουλή η συζήτηση του Σχεδίου Νόμου του ΥΠΠΟ "Προστασία των Αρχαιοτήτων και της Πολιτιστικής Κληρονομιάς", το οποίο κατατέθηκε στις 21 Μαΐου 2002.

⁷ Η ανάγκη αυτή έχει τονιστεί και στην Ομιλία του Νίκου Χριστοδουλάκη στη Γκαλερί "Νέες Μορφές" με θέμα "Πολιτισμός και Οικονομία", Πέμπτη 30 Μαρτίου 2000.

συνεχή πτωτική πορεία, χωρίς μάλιστα να αναλύονται τα αίτια. Στοιχεία του Ταμείου Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων σχετικά με την επισκεψιμότητα μουσείων – αρχαιολογικών χώρων επισημαίνουν ότι η σχέση 1:2 επισκέπτες των αρχών της δεκαετίας του 80 έχει ανατραπεί το 2001 σε 1:3,5 επισκέπτες⁸.

Επομένως, εάν πράγματι υλοποιηθούν όλες οι προγραμματισμένες κατασκευές και ανακαινίσεις Μουσείων που προβλέπει το Πρόγραμμα, τα προαναφερόμενα στοιχεία δημιουργούν ερωτηματικά για το πώς θα εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα αυτών των υποδομών μετά το 2007, όποτε θα πάψουν να υπάρχουν οι κοινοτικοί πόροι. Εάν η βιωσιμότητα εξαρτηθεί από τους πόρους του τακτικού προϋπολογισμού (που αυτή τη στιγμή ανέρχονται μόλις στο 2%), είναι φανερό ότι η ιδιαίτερα δαπανηρή συντήρηση των μουσείων –κυρίως– θα καταστεί δύσκολη με ό,τι αυτό συνεπάγεται. Θα πρέπει να γίνει σοβαρή προσπάθεια να αλλάξει η ποιότητα του τουρισμού που προσελκύεται στη χώρα μας, μέσα από την ανάπτυξη ποιοτικών υπηρεσιών, όπως αναφέρθηκε στην αρχή.

Γ4. Διεθνώς έχει αποδειχθεί ότι αύξηση επισκεπτών είναι δυνατή μόνον μετά από ειδικές παρεμβάσεις που έχουν τη μορφή «πολιτιστικής ατμομηχανής»⁹ (διεθνώς χρησιμοποιείται ο όρος «event») με τη δημιουργία ή την επέκταση για παράδειγ-

μα ενός εξαιρετικού μουσείου, όπως το Μπιλμπάο, η Tate Modern, το Λούβρο. Δεν μπορεί όμως να υπάρξουν θεαματικά αποτελέσματα έστω από το σύνολο των επιμέρους και αποσπασματικών δράσεων, όσο και αν τούτες είναι απαραίτητες για την προστασία του πολιτιστικού αποθέματος. Επίσης, η αύξηση επισκεπτών εξαρτάται άμεσα από εξωγενείς παράγοντες όπως η όλη πορεία του Τουρισμού. Απαιτείται παράλληλα εισροή νέων τουριστών και έλξη νέου κοινού.

Το θέμα της προσέλκυσης νέου κοινού στους πολιτιστικούς χώρους έχει αποτελέσει αντικείμενο μελετών στο εξωτερικό¹⁰, σύμφωνα με τις οποίες το κοινό χωρίζεται σε ομόκεντρους κύκλους ξεκινώντας από τον πυρήνα -το φανατικό κοινό που παρακολουθεί το σύνολο των πολιτιστικών εκδηλώσεων και μεγαλώνοντας προς τα έξω τους κύκλους στο ευρύ κοινό, το οποίο πρέπει να αγγίξει κανείς με ποικίλους τρόπους, ώστε να επέλθει σταδιακή αύξηση της επισκεψιμότητας. Με βάση τα χαρακτηριστικά του κοινού που απευθύνεται κανείς χαράσσεται στρατηγική μάρκετινγκ, με κατάλληλη προβολή και προώθηση των πολιτιστικών προϊόντων.

Η Ο.Κ.Ε., θεωρώντας κρίσιμη την αναλυόμενη παραπάνω διάσταση τόσο για την ουσιαστική επιτυχία του Προγράμματος όσο και τη βιωσιμότητα των δομών που θα δημιουργηθούν μέσα από το Πρόγραμμα, επισημαίνει ότι δεν εντόπισε μία αντίστοιχη

⁸ Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΣΥΕ του 2000, το 1998 οι επισκέπτες στους αρχαιολογικούς χώρους έφθασαν τα 6.608.440 άτομα και τα έσοδα τα 8.231.849.000 δραχμές, ενώ οι αντίστοιχοι αριθμοί για τα Μουσεία ήταν 2.183.759 και 2.661.378.000 δραχμές. Το 2001, όπου σημειώθηκε η τρομοκρατική επίθεση στην Αμερική, ο αριθμός των επισκεπτών στα Μουσεία σημείωσε περαιτέρω πτώση σε 1.764.541 επισκέπτες, ενώ στους Αρχαιολογικούς χώρους διατηρήθηκε σε καλύτερα επίπεδα, δηλαδή σε 6.218.029 επισκέπτες.

Το πιο συχνά επισκεπτόμενο μνημείο παραμένει η Ακρόπολη, και ακολουθούν η Κνωσός, η Ακρόπολη της Λίνδου, η Επίδαυρος, οι Δελφοί, η Αρχαία Ολυμπία, οι Μυκήνες και η Αρχαία Θήρα. Τα 10 αυτά Μνημεία προσελκύουν το 70% του συνολικού αριθμού επισκεπτών και συγκεντρώνουν το 80% των συνολικών εισιτηρίων. Βλ. Δημοσιεύσεις της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας σε ετήσια βάση (1997 και εφεξής) και στοιχεία ΤΑΠΑ.

⁹ Ματούλα Σκαλτσά, Για τη Μουσειολογία και τον Πολιτισμό, Εκδ. Εντευκτηρίου, Θεσ/νίκη 1999, σελ. 117-128, Μπιανκίνι, Πάρκινσον, Πολιτιστική Πολιτική και Αναζωογόνηση των Πόλεων, Εκδ. ΕΕΤΑΑ, 1993.

¹⁰ Mc Lean, Marketing the Museum, London and New York, Routledge 1997, Harrisson (eds), Manual of Heritage Management, Butterworth Heinemann, Reprinted 1996.

προβληματική στο σχεδιασμό των δεικτών επισκεψιμότητας του Ε.Π. «Πολιτισμός 2000 -2006».

Σε κάθε περίπτωση φαίνεται ορθό ο σχεδιασμός τέτοιων δεικτών να στηρίζεται και σε μία αποτίμηση σε ποσοστά της

επισκεψιμότητας των Μουσείων και των Μνημείων, τόσο από τους Έλληνες όσο και από τους ξένους τουρίστες, προκειμένου να δοθεί έμφαση και στην ανάπτυξη κατάλληλης πολιτιστικής παιδείας, ξεκινώντας από την διαπαιδαγώγηση των ελληνικών μαθητών με αυτό το πνεύμα ¹¹.

---

¹¹ Τα πρόσφατα στοιχεία του Ευρωβαρόμετρου (Μάιος 2002) είναι αποκαλυπτικά της απαξίωσης που εκδηλώνουν οι Έλληνες προς τα Μουσεία και Μνημεία. Το 86,4 % δεν έχει επισκεφθεί κανένα Μουσείο, και το 73,9% δεν έχει επισκεφθεί το τελευταίο 12μηνο ιστορικά μνημεία.

Δ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΑΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΜΕΤΡΟ

Α. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 1.1.

«Αναβάθμιση Υφιστάμενης και Δημιουργία Νέας Υποδομής Μουσείων»

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ως κρίσιμα σημεία για την επιτυχία του Μέτρου τα εξής:

- Την ανάγκη λειτουργικής σύνδεσης των Μουσείων Εθνικής Εμβέλειας (πλην των αρχαιολογικών) με τα περιφερειακά (και τις διάφορες μικρές εκθέσεις ή συλλογές) ώστε να αναπτυχθεί αμφίδρομη συνεργασία και μεταφορά τεχνογνωσίας, με στόχο την αναβάθμιση της ποιότητας των προσφερόμενων υπηρεσιών,
- την εξασφάλιση της συμμετοχής των τουριστών ή άλλων επισκεπτών στις σχεδιαζόμενες «πολιτιστικές διαδρομές», μέσα από την κατάλληλη προβολή του πολιτιστικού προϊόντος,
- την εξασφάλιση του κατάλληλου και εξειδικευμένου ανθρώπινου δυναμικού που θα κληθεί να εκσυγχρονίσει τον τρόπο προσφοράς του πολιτιστικού προϊόντος στους επισκέπτες των Μουσείων (πώς, με άλλα λόγια, θα αξιοποιηθεί τελικά η συνολική αναβάθμιση),
- την αισθητική που θα χαρακτηρίζει την εικόνα των επεμβάσεων στα Μουσεία, καθώς και την προβολή των πολιτιστικών προϊόντων με τη χρήση των κατάλληλων επικοινωνιακών μέσων έντυπης ή ηλεκτρονικής μορφής,
- την εξασφάλιση της βιωσιμότητας και της διάρκειας των δομών και μετά το 2007,
- την ύπαρξη μελετών επιπτώσεων για τα παραπάνω θέματα και τη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων τους

Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι:

- πρέπει να δοθεί έμφαση όχι μόνο στους ποσοτικούς δείκτες του υλικότεχνικού εκσυγχρονισμού των Μουσείων και των τετραγωνικών μέτρων επέκτασης του συνόλου των μουσειακών μονάδων, αλλά στην ανάπτυξη μίας συνολικής στρατηγικής ανάδειξης του πολιτιστικού κεφαλαίου. Αυτό μπορεί να γίνει μέσα από έναν ορθολογικό σχεδιασμό χρηματοδότησης των Μουσείων, διάχυσης της τεχνογνωσίας προς την περιφέρεια, άρσης των διοικητικών-θεσμικών εμποδίων που πιθανόν παρακωλύουν μια ευρεία συνεργασία με την μορφή δικτύων και εταιρικών σχέσεων μεταξύ διαφόρων παραγόντων του πολιτιστικού κόσμου, και τέλος, μέσα από μία ανταπόκρισης του εμπλεκόμενου ανθρώπινου δυναμικού στις σύγχρονες επικοινωνιακές απαιτήσεις προώθησης της πολιτιστικής κληρονομιάς,
- πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι κατά την προηγούμενη περίοδο 1994-1999 της υλοποίησης του Β' Κ.Π.Σ. και παρά το γεγονός ότι δρομολογήθηκαν οι αρχές της ίδιας πολιτικής αναβάθμισης των υποδομών, η επισκεψιμότητα υπήρξε πτωτική. Αυτό το δεδομένο θα πρέπει να αξιολογηθεί ώστε ο στόχος της αύξησης της επισκεψιμότητας να συνδεθεί και με άλλες ενέργειες ποιοτικής αναβάθμισης του τουρισμού, αλλά και με σχετικές μελέτες, όπως επισημαίνει η Ο.Κ.Ε. στη Γενική Αξιολόγηση του Προγράμματος

Β. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 1.2**«Προστασία και Ανάδειξη Μνημείων, Συνόλων και Αρχαιολογικών Χώρων»**

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ως κρίσιμα σημεία για την επιτυχία του Μέτρου τα εξής:

- κατά την επιλογή των αρχαιολογικών χώρων προς ανάδειξη, θα πρέπει να συνυπολογίζεται η τουριστική κίνηση της περιοχής, η διαδρομή-πρόσβαση προς τον συγκεκριμένο χώρο και η πολιτιστική του σημασία και ελκυστικότητα, προκειμένου να σταθμιστεί η πιθανότητα αύξησης της επισκεψιμότητας μετά την αξιοποίησή του,
- η διαμόρφωση του αρχαιολογικού χώρου πρέπει να είναι τέτοια που να τον καθιστά λειτουργικό για τον επισκέπτη, αλλά και ελκυστικό από κάθε άλλη άποψη,
- η χρήση των αρχαιολογικών χώρων και μνημείων για εκδηλώσεις Σύγχρονου Πολιτισμού θα αναδείξει και θα εντάξει την Πολιτιστική Κληρονομιά στη σύγχρονη πραγματικότητα, αρκεί αυτές οι εκδηλώσεις να είναι συναφείς, να μην θίγουν και να μην «υποτιμούν» τον χώρο,
- προκειμένου να αξιοποιηθεί το πλήθος των μνημείων και αρχαιολογικών συνόλων της χώρας θα ήταν μάλλον καθοριστική η συμμετοχή των τοπικών κοινωνιών οι οποίες είναι ευαίσθητες στην ιδιαίτερη πολιτιστική κληρονομιά τους,
- ειδικά για τους αρχαιολογικούς χώρους έχει μεγάλη σημασία η εργασία που θα γίνει στον τομέα της ψηφιακής αναβίωσης του συνολικού κτίσματος και τοπίου στον υπολογιστή ή στα απλά έντυπα.

Γ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 2.1.**«Ενίσχυση υποδομών και μεγάλων επικοινωνιακών γεγονότων σύγχρονου πολιτισμού»**

1. Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι η παρέμβαση του κράτους δεν μπορεί να έχει την ίδια ένταση στον τομέα της πολιτιστικής κληρονομιάς, όπου η προστασία της επιβάλλεται από το ελληνικό Σύνταγμα, και στον τομέα του σύγχρονου πολιτισμού, όπου ενέχεται και η ιδιωτική πρωτοβουλία. Όμως η παντελής απουσία οριοθέτησης της έννοιας του «Σύγχρονου Πολιτισμού» στο Ε.Π., ενέχει τον κίνδυνο στο όνομά του να θεωρηθούν επιλέξιμες ενέργειες που δε συνάδουν με το πνεύμα της πολιτιστικής ανάπτυξης. Η σχέση του μέτρου με την προώθηση του (μη ορισμένου και άρα ερμηνευόμενου κατά το δοκούν) σύγχρονου πολιτιστικού προϊόντος, με τη Πολιτιστική Ολυμπιάδα, με τους Ολυμπιακούς Αγώνες, κ.τ.λ., είναι εντελώς ανοιχτή και πρέπει να διευκρινιστεί.
2. Ως στόχος του Μέτρου καταγράφεται μεταξύ άλλων η σύγκλιση των υποδομών με τις αντίστοιχες των Ευρωπαϊκών χωρών. Η Ο.Κ.Ε. επισημαίνει ότι δεν είναι δυνατόν να αποτιμηθεί η σύγκλιση, εφόσον δεν παρατίθενται συγκρίσιμα στοιχεία και κρίνει ότι ορισμένα κρίσιμα στοιχεία αυτού του τύπου θα πρέπει να δημοσιοποιηθούν.
3. Επίσης τίθεται ως στόχος του Μέτρου η ενίσχυση της προσφοράς πολιτιστικών αγαθών-υπηρεσιών μέσω της προώθησης καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών. Ωστόσο, το τι αξιολογείται ως καινοτόμο στο χώρο του Σύγχρονου Ελληνικού Πολιτισμού δεν προσδιορίζεται. Είναι δύσκολο επομένως να γίνουν επισημάνσεις επί συγκεκριμένων σημεί-

ων της διαδικασίας υλοποίησης του μέτρου και θεωρείται απαραίτητη η εξειδίκευση της έννοιας της «καινοτομίας».

4. Θα πρέπει να υπάρξει μέριμνα για την εξασφάλιση της προσπελασιμότητας όλων των πολιτιστικών χώρων και υπηρεσιών και σε άτομα με αναπηρίες, διαφορετικά ακυρώνεται στην πράξη το δικαίωμά τους για ισότητα πρόσβασης στα πολιτιστικά αγαθά και υπηρεσίες (π.χ θέατρο, κινηματογράφος, λογοτεχνία κ.λπ.).

Δ. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε. ΕΠΙ ΤΟΥ ΜΕΤΡΟΥ 2.2.

«Ολοκλήρωση Μητροπολιτικών συνεδριακών και πολιτιστικών κέντρων Αθήνας και Θεσ/νίκης»

Η Ο.Κ.Ε. διαπιστώνει μονομέρεια στο αντικείμενο του συγκεκριμένου μέτρου. Πρόκειται, βέβαια, για τη συνέχεια και την ολοκλήρωση έργων που άρχισαν να υλοποιούνται κατά το Β' Κ.Π.Σ., εμφανί-

ζουν, ωστόσο, μία ανισομεγέθη εικόνα στο πλαίσιο του παρόντος Ε.Π., από το οποίο απορροφούν το 18,8% του συνολικού του προϋπολογισμού.

Η σκοπιμότητα αυτής της επιλογής, με δεδομένη την αύξηση της σημασίας του συνεδριακού τουρισμού για την οικονομία της χώρας, όσον αφορά στην πρωτεύουσα και τη συμπρωτεύουσα, δεν τίθεται σε αμφισβήτηση. Τα δύο αυτά κέντρα μπορούν να αποτελέσουν πολυδύναμο πόλο έλξης, με το συνδυασμό πολλαπλών δραστηριοτήτων στο χώρο τους και σε σχέση με την προσέλκυση ξένων επισκεπτών υψηλού εισοδηματικού επιπέδου.

Η δημιουργία μητροπολιτικών συνεδριακών και πολιτιστικών κέντρων θα πρέπει, όμως, να επεκταθεί και στην περιφέρεια, προκειμένου να συμβάλει στην ισόρροπη περιφερειακή ανάπτυξη κέντρου και περιφέρειας και να αποτρέψει τον πολιτιστικό γιγαντισμό της Αθήνας και της Θεσ/νίκης και την εν γένει συρρίκνωση της περιφέρειας.

Ε. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Με το εξεταζόμενο Πρόγραμμα επιδιώκεται η συνέργεια μεταξύ των διαρθρωτικών ταμείων και του πολιτισμού. Με αυτόν τον τρόπο, η Ελλάδα επιχειρεί να υλοποιήσει τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για εντατικοποίηση των παρεμβάσεων των Ταμείων στον πολιτιστικό τομέα, προκειμένου αυτός να συμβάλει περισσότερο στην περιφερειακή ανάπτυξη [COM (96) 512, 20 Νοεμβρίου 1996], ιδίως στην περιφερειακή ταυτότητα, την κοινωνία της πληροφορίας και την πολιτιστική κληρονομιά.

Η Ο.Κ.Ε. επιδοκιμάζει το γεγονός ότι ο Πολιτισμός αντιμετωπίζεται για πρώτη φορά ως αυτόνομο αντικείμενο σε Ε.Π. του Γ' Κ.Π.Σ. (εθνικό σκέλος) και ότι τίθεται ως συστατικό στοιχείο των Π.Ε.Π., στα οποία ορθά συνδέεται με μέτρα για την ανάπτυξη της υπαίθρου, του τουρισμού και του περιβάλλοντος.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί ότι θα έπρεπε να υπάρχει καλύτερη τεκμηρίωση ως προς την σκοπιμότητα των προβλεπόμενων δράσεων και τη βιωσιμότητα των υποδομών που θα δημιουργηθούν.

Η Ο.Κ.Ε. θεωρεί κρίσιμη την ύπαρξη πλήρων και ώριμων μελετών που να διασφαλίζουν την ορθή εκτέλεση των έργων, σύμφωνα με τα χρονοδιαγράμματα, και να καλύπτουν όλο το φάσμα των προβλεπόμενων απαιτήσεων και των ενδεχόμενων προβλημάτων. Ελπίζει, επίσης, ότι θα διασφαλιστεί η ομαλή ροή της χρηματοδότησης και της εκταμίευσης των κοινοτικών πόρων.

Το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Πολιτισμός 2000-2006» αποτέλεσε για την Ο.Κ.Ε. μία πρώτη ευκαιρία να εκφέρει άποψη για έναν τομέα –τον Πολιτισμό– που έχει αυξημένη βαρύτητα για την ανάπτυξη, την ανταγωνιστικότητα, την εικόνα και την προβολή της χώρας στο διεθνές και ευρωπαϊκό της περιβάλλον. Με βάση αυτήν την εκτίμηση, η Ο.Κ.Ε., εκφράζοντας το σύνολο των κοινωνικών φορέων, αποφασίζει να προβεί σε ολοκληρωμένες προτάσεις για το σύνολο της πολιτιστικής πολιτικής σε μία Γνώμη Πρωτοβουλίας που προτίθεται να εκδώσει στο άμεσο μέλλον.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.
καθηγητής **ΑΝΔΡΕΑΣ ΚΙΝΤΗΣ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Η ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Για αρκετά μεγάλη περίοδο η αναγκαιότητα της αναγνώρισης κοινοτικής αρμοδιότητας στον πολιτιστικό τομέα τελούσε σε αμφισβήτηση, δεδομένου ότι η πολιτιστική, όπως άλλωστε και η κοινωνική, διάσταση της μετέπειτα Ένωσης, δεν εκρίθη σκόπιμο να αποτυπωθούν στο κείμενο της ιδρυτικής Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (ΕΟΚ).

Το κοινοτικό ενδιαφέρον για τον Πολιτισμό είναι σχετικά πρόσφατο, αφού μέχρι τη Συνθήκη του Μάαστριχ (1992) ο τομέας αυτός δεν είχε αποτελέσει αντικείμενο της κοινοτικής δράσης.

Με το άρθρο 151 ΣΕΚ (που προσετέθη το 1992 ως άρθρο 128) τίθεται η νομική βάση για παρέμβαση της Κοινότητας προκειμένου να συμβάλει στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών-μελών και να προβάλλει την κοινή πολιτιστική κληρονομιά με σεβασμό της εθνικής και περιφερειακής πολυμορφίας τους. Η προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς των κρατών-μελών εντάσσεται πλέον και πρέπει να συνδυαστεί με την ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς.

Η ένταξη του πολιτισμού στην εξελικτική διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης εξυπηρετεί τόσο οικονομικούς όσο και πολιτικούς λόγους. Αφενός, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο το αυξανόμενο οικονομικό βάρος των πολιτιστικών δραστηριοτήτων, με αποτέλεσμα η ανταγωνιστικότητα της Ευρώπης να στηρίζεται και στην πολιτιστική δημιουργία και διάδοση των πολιτιστικών αγαθών. Αφετέρου, η κοινοτική πολιτιστική δράση έρχεται και ως απάντηση στους «ευρωσκεπτικιστές», επιχειρώντας να ενισχύσει το συναίσθημα των πολιτών ότι ανήκουν στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Εντούτοις, όπως παρατηρείται και σε άλλους τομείς, ο ρόλος της Κοινότητας προσδιορίζεται σαφώς ως επικουρικός και υποστηρικτικός της εθνικής δράσης, ενώ η όποια

κοινοτική παρέμβαση θα πρέπει να γίνεται με σεβασμό της εθνικής και περιφερειακής ιδιομορφίας των κρατών-μελών.

Το περιεχόμενο της κοινοτικής δράσης μπορεί να προσδιοριστεί μόνο σε σχέση με τους σκοπούς, τους τομείς παρέμβασης, τον τύπο δράσης, καθώς και τους όρους παρέμβασης της Κοινότητας και τη διαδικασία λήψης αποφάσεων αναλυτικά.

Οι σκοποί της δράσης της Κοινότητας είναι :

- A) η συμβολή στην ανάπτυξη των πολιτισμών των κρατών – μελών και ο σεβασμός της εθνικής και περιφερειακής πολυμορφίας και
- B) η προβολή της κοινής πολιτιστικής κληρονομιάς.

Η δράση της Κοινότητας περιορίζεται σε δράσεις ενθάρρυνσης¹² της συνεργασίας μεταξύ κρατών-μελών προκειμένου:

- να βελτιώσει τη γνώση και τη διάδοση του πολιτισμού και της ιστορίας των ευρωπαϊκών λαών,
- να διατηρήσει και να προστατέψει την πολιτιστική κληρονομιά ευρωπαϊκής σημασίας,
- να υποστηρίξει τις μη εμπορικές πολιτιστικές ανταλλαγές και την καλλιτεχνική και λογοτεχνική δημιουργία, συμπεριλαμβανομένου του οπτικοακουστικού τομέα.

Η έννοια των δράσεων ενθάρρυνσης, η οποία αποκλείει τις κοινές και τις νομοθετικές πράξεις πλην ενδεχομένως των συστάσεων, αφήνει, εντού-

¹² Χωρίς οποιαδήποτε εναρμόνιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών-μελών.

τοίς, πεδίο για οικονομική στήριξη των κρατών-μελών και δη χρηματοδοτικής φύσης, αλλά και για την εκπόνηση των διαφόρων προγραμμάτων δράσης που εκπονεί και υλοποιεί η Επιτροπή. Κύριο μέσο κοινοτικής δράσης υπέρ του πολιτισμού είναι το Πρόγραμμα Πλαίσιο «Πολιτισμός 2000»¹³, το οποίο επιτρέπει:

- την ανάπτυξη δράσεων ευρωπαϊκής πολιτιστικής στρατηγικής ad hoc,
- τη στήριξη πολυετών σχεδίων ευρείας συνεργασίας με τη μορφή δικτύων και εταιρικών σχέσεων μεταξύ των διαφόρων παραγόντων του πολιτιστικού κόσμου,
- την υποστήριξη συμβολικών πολιτιστικών πρωτοβουλιών,
- τη στήριξη και τον έλεγχο διαχειριστικών δικτύων συνεργασίας ανάμεσα στους δημόσιους και τους ιδιωτικούς πολιτιστικούς φορείς,

- τη υποστήριξη ουσιαστικών πολιτιστικών πρωτοβουλιών.

Είναι επίσης σημαντικό να τονίσουμε ότι η Συνθήκη του Μάαστριχ θεσπίζει ως βασική υποχρέωση των κοινοτικών οργάνων να λαμβάνουν υπόψη τις ενδεχόμενες επιπτώσεις στις πολιτιστικές επιδράσεις που θα έχει η άσκηση οποιασδήποτε κοινοτικής πολιτικής.

Στο μέλλον η πολιτιστική πολιτική σε επίπεδο Ε.Ε. τείνει να διαμορφωθεί γύρω από 3 άξονες: πρώτον, το προαναφερόμενο Πρόγραμμα πλαίσιο για το Πολιτισμό («Πολιτισμός 2000»), που θα αποτελέσει μία γενική προσέγγιση της κοινοτικής δράσης στον τομέα του πολιτισμού με σκοπό τη μεγαλύτερη συνοχή και προβολή του. Δεύτερον, την επόμενη Διακυβερνητική Διάσκεψη, όπου ενδέχεται να τροποποιηθεί η διαδικασία λήψης αποφάσεων στον τομέα της πολιτιστικής πολιτικής¹⁴. Τρίτον, την διεύρυνση, που θα δημιουργήσει νέες απαιτήσεις όσον αφορά στην προώθηση και το σεβασμό της γλωσσικής και πολιτιστικής ταυτότητας, της κοινής κληρονομιάς των πολιτιστικών αξιών και της κοινής ευρωπαϊκής ταυτότητας.

¹³ Πρόκειται για ενιαίο μέσο χρηματοδότησης που διαδέχεται για την περίοδο 2000-2005 τα προγράμματα "Καλειδοσκόπιο", "Αριάδνη" και "Ραφαέλ".

¹⁴ Σήμερα η έγκριση των προτάσεων που υποβάλλονται από την Επιτροπή στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, γίνεται με τη διαδικασία της συναπόφασης Συμβουλίου-Κοινοβουλίου (251 ΣΕΚ) και απαιτείται ομοφωνία στο συμβούλιο σε όλα τα στάδια της διαδικασίας που αναφέρεται στο ίδιο άρθρο. Επιπλέον, απαιτείται η γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών. Στο μέλλον συζητείται η επέκταση της ψηφοφορίας με ειδική πλειοψηφία για το άρθρο 151.

Στην Ολομέλεια της 27^{ης} Μαΐου 2002 παρέστησαν τα κάτωθι Μέλη
της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Καθηγητής Ανδρέας Κιντής

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

Κυριαζής Δημήτριος
πρώην Πρόεδρος Σ.Ε.Β.

Πολίτης Δημήτρης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λιόλιος Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Α΄ ΟΜΑΔΑ

Αβραμίδης Νικόλαος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Τσουμάνη - Σπέντζα Ευγενία
Υπεύθυνη Εργασιακών Σχέσεων Σ.Ε.Β.
σε αναπλήρωση του
Αναλυτή Νικολάου
Αντιπροέδρου Δ.Σ. Σ.Ε.Β.

Κεφάλας Χαράλαμπος
Εκπρόσωπος Ε.Σ.Ε.Ε.

Μαστρογιάννης Αναστάσιος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Παπαδημητρίου Ιωάννης
Β' Αναπλ. Γενικός Γραμματέας
Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Μότσου Γεωργίου
Προέδρου Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Σκορίνης Νικόλαος
Α' Αντιπρόεδρος Δ.Σ. Γ.Σ.Ε.Β.Ε.Ε.

Τσατήρης Γεώργιος
Νομικός Σύμβουλος
Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

Β΄ ΟΜΑΔΑ

Αυγητίδης Ελευθέριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Βουλγαράκης Δημήτριος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Σπανού Δέσποινα
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.
σε αναπλήρωση του
Βρεττάκου Ηλία
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Γκούβερη Ρέα
Γ.Σ.Ε.Ε.

Κόλλιας Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Κωνσταντινίδης Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Λαιμός Στέφανος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Μίχας Ιωάννης
Γ.Σ.Ε.Ε.

Ξενάκης Βασίλειος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Παυλιδάκης Γεώργιος
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Παγκαρλιώτα Κωνσταντίνου
Γ.Σ.Ε.Ε.

Παπαντωνίου Κωνσταντίνος
Α.Δ.Ε.Δ.Υ.

Μπάρολος Αλέξανδρος
Γ.Σ.Ε.Ε.
σε αναπλήρωση του
Πολυζωγόπουλου Χρήστου
Προέδρου Γ.Σ.Ε.Ε.

Σκαρμούτσος Διονύσιος
Γ.Σ.Ε.Ε.

Γ΄ ΟΜΑΔΑ

Αλεξόπουλος Παναγιώτης
Εκπρόσωπος Οικονομικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

Βουμβουλάκης Μιχαήλ
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Γιατράκος Νικόλαος
Αναπληρωτής Δήμαρχος Αθηναίων

Γωνιωτάκης Γεώργιος
Πρόεδρος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Καραγιάννης Δημήτριος
Εκπρόσωπος ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Κουρνιακός Στέλιος
Μέλος Δ.Σ. Γ.Ε.Σ.Α.Σ.Ε.

Λίτσος Φώτης
Μέλος Δ.Σ. ΠΑ.Σ.Ε.Γ.Ε.Σ.

Τσεμπερλίδης Νικόλαος
Πρόεδρος Δ.Σ. ΚΕ.Π.ΚΑ.

Σπίρτζης Χρήστος
Εκπρόσωπος Τ.Ε.Ε.

Τσανικλίδης Φώτης
Εκπρόσωπος Γεωτεχνικού
Επιμελητηρίου Ελλάδος

ΓΕΝΙΚΟΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Γρηγόριος Παπανίκος

ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ & ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΤΗΣ Ο.Κ.Ε.

Για κάθε πληροφορία σχετικά με το έργο και τη λειτουργία της Ο.Κ.Ε. είναι στη διάθεσή σας το Τμήμα Δημοσίων & Διεθνών Σχέσεων της Επιτροπής, υπό τη διεύθυνση της κας Μάρθας Θεοδώρου.

Τηλ.: (210) 9249510-2, Fax: (210) 9249514, e-mail: iproke@otenet.gr